

## เทคนิคการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

อุไร ชีรัมย์<sup>1,\*</sup>, พรทิพย์ ไชยโส<sup>2</sup>, พิกุล เอกวางกูร<sup>3</sup>, ทรงชัย อักษรคิด<sup>4</sup>

<sup>1,2,3</sup>สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา, <sup>4</sup>สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Received: 29 November 2019*

*Revised: 22 April 2020*

*Accepted: 7 May 2020*

### บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน เพื่อให้เข้าใจว่าผู้เรียนเรียนรู้อะไรและเรียนรู้ได้อย่างไร ผู้สอนจำเป็นต้องมีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย ใช้เทคนิคการประเมินเพื่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการใช้ข้อตกลงระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การตั้งคำถาม การสังเกต การบันทึกการเรียนรู้ การประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน การให้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะเข้าใจถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะที่ผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนเพื่อเป็นเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้นั้นผู้สอนควรแจ้งและรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนประเมินตนเองเกิดการเรียนรู้และยอมรับที่จะปรับปรุงตนเองในการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายที่สำคัญไม่ได้ หากผู้ที่เกี่ยวข้องสำคัญคือผู้สอนไม่นำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

**คำสำคัญ:** การประเมินการเรียนรู้ เทคนิคประเมินเพื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

---

\*ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: urai\_ru@hotmail.com

## Strategies of Assessment for Learning for Learners in the 21<sup>st</sup> century

Urai Sirum<sup>1,\*</sup>, Porntip Chaiso<sup>2</sup>, Pikul Ekwarangkul<sup>3</sup>, Songchai Ugsonkid<sup>4</sup>

<sup>1,2,3</sup> Educational Research and Evaluation Program, <sup>4</sup>Teaching Mathematics Program,  
Faculty of Education, Kasetsart University

*Received: 29 November 2019*

*Revised: 22 April 2020*

*Accepted: 7 May 2020*

---

### ABSTRACT

This article aims to present the concept of learning assessment, with the important objectives of obtaining the information for improvement of the learners' learning. The changes of the world society in the 21<sup>st</sup> century relate to the learning management of teachers which is for understanding of what matters are learned by the learners and how well they are learning. Teachers are required to have a variety of tools and techniques to do the assessment including the learning contract, questioning, observation, learning records, self and peer assessments, and feedback information to enable the teacher to understand the learning outcomes of learners. Teachers must determine the objectives of the learning management clearly to be the criteria that can be used to determine whether or not the learning of the learners is in accordance with the goals. The aims and objectives of learning management should be told to learners, and teachers should listen to the feedback opinions of learners in order to encourage the learners to self-assess and improve themselves in learning. Learners are not going to achieve their important goals if the teachers who are involved do not apply the assessment results for improving their learning activities management in order to develop the learners' sustainable learning process skills.

**Keywords:** Learning assessment, Techniques of assessment for learning, Learners in the 21<sup>st</sup> century

---

\*Corresponding Author; Email: urai\_ru@hotmail.com

## บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกสู่ศตวรรษที่ 21 นั้นสำคัญยิ่งที่มนุษย์ต้องสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมี วิจารณ์ญาณเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำ สามารถสื่อสาร และ รู้เท่าทัน สื่อเทคโนโลยี เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ทำให้เกิดคำถาม ขึ้นกับระบบการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมยังคงมีประสิทธิภาพหรือไม่สำหรับวันนี้ ผู้สอนควรมีคุณลักษณะอย่างไรเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ แล้วทำไมสิ่งที่เรารู้ ในโรงเรียนไม่ได้มีประโยชน์สำหรับ ชีวิตจริง ทำไมเป็นเรื่องยากที่จะหางานแม้จะจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย (Zhang, 2015) ดังนั้นโรงเรียนที่ดีควร อย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้วยจัดประสบการณ์เรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาความสามารถผู้เรียนให้มีวิธีการ ใช้ความรู้และทักษะ โดยการคิดอย่างลึกซึ้งในความรู้สู่ สถานการณ์ใหม่ (Panich, 2013) การวิเคราะห์ข้อมูล การทำความเข้าใจความคิดใหม่ ๆ การสื่อสาร ทำงานร่วมกัน แก้ปัญหา และการตัดสินใจ เน้นความสำคัญ ของการผสมผสานข้อมูลและเทคโนโลยีเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีความ เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนเชื่อมต่อกับโลกมากกว่าความรู้ในชั้นเรียน (Silva, 2008)

การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เกี่ยวข้องกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตการสอบถาม การตรวจผลงาน หรือการสอบ (Berry, 2008) เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนลักษณะของผู้เรียนเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ตลอดจนการพิจารณาตัดสินผลการเรียนรู้เพื่อการให้ระดับเกรด การเลื่อนชั้น หรือการจัด แผนการเรียนรู้ต่อไป และยังนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร และมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่ดำเนินการจัด การศึกษาหรือผู้ใช้ความรู้ความสามารถของผู้เรียน (Li and Chen, 2016; Chaiso, 2017)

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และหลักการของการประเมินเพื่อการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาเทคนิคการประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่ใช้ปฏิบัติในชั้นเรียน

## แนวคิด และหลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้

การประเมินการเรียนรู้ (Learning assessment) เป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับ ผู้เรียนเพื่อผู้สอนใช้พัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหลักสูตร การประเมินสามารถดำเนินการได้จาก การให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด เพื่อให้ผู้สอนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติของผู้เรียน และนำมาตีความหมายแล้ว ทำการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถที่ผู้เรียนที่แสดงออกมาทั้งในส่วนของ การปรับปรุง การเรียนรู้ของผู้เรียนใน ระหว่างเรียน (Formative assessment) และการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (Summative assessment) เพื่อให้ระดับผลการเรียนเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นอกจากนี้ Stufflebeam and Shinkfield (2007) แสดงความเห็นของการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุปรวม ดังแสดงในตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** การวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างของการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุปรวม  
(Stufflebeam and Shinkfield, 2007)

| Descriptors            | การประเมินความก้าวหน้า<br>(Formative assessment)                                                     | การประเมินผลสรุปรวม<br>(Summative assessment)                                        |
|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| วัตถุประสงค์การประเมิน | เข้าใจการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล<br>พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ | ตรวจสอบการบรรลุเป้าหมายหรือ<br>วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน<br>รายบุคคล        |
| จุดเน้น                | กระบวนการเรียนรู้                                                                                    | ผลการเรียนรู้                                                                        |
| วิธีการประเมิน         | การทดสอบ<br>การปฏิบัติงาน<br>การประเมินคุณลักษณะ-สมรรถนะ<br>ที่พึงประสงค์                            | การทดสอบ<br>การปฏิบัติงาน<br>การประเมินคุณลักษณะ-สมรรถนะ<br>ที่พึงประสงค์            |
| สิ่งที่ประเมิน         | ตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์มาตรฐาน<br>การเรียนรู้ต่าง ๆ<br>(terms of standards mastered)                 | ตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์มาตรฐาน<br>การเรียนรู้ต่าง ๆ<br>(terms of standards mastered) |
| ระยะเวลาการประเมิน     | ตลอดระยะของการเรียนการสอน                                                                            | ภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน                                                         |
| บทบาทของผู้ประเมิน     | Prospective-proactive                                                                                | Retrospective-retroactive                                                            |

กระบวนการใหม่ในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นควรให้ความสำคัญที่เท่ากันระหว่างการประเมินความก้าวหน้า (Formative assessment) และการประเมินผลสรุปรวม (Summative assessment) ด้วยการประเมินผลสรุปรวม มีความสำคัญต่อการตัดสินผลการเรียนรู้ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ในขณะที่การประเมินความก้าวหน้าเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์รายวิชา

การประเมินการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น ในระหว่างที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่สิ้นสุดลงด้วยวัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินผู้เรียนจึงเป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) ซึ่งกระบวนการประเมินผู้เรียนที่ให้ความหมายที่กว้างขวางนั้น ไม่ใช่เพียงประเมินผู้เรียนว่ามีผลการเรียนรู้ในระดับใด เรียนรู้ไปตามหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างไร แต่การประเมินเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สอนและผู้เรียนแต่ละคน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันซึ่งได้มาร่วมกันแบ่งปันมุมมองของการเรียนรู้ การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มี การวางแผนและการคิดอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้สารสนเทศจากผู้เรียนอย่างสมบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ เข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะและความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนใน การเรียนรู้ ตลอดจนการมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ และเจตคติต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ

กระบวนการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องเป็นส่วนหนึ่งที่กลมกลืนและ เป็นไปอย่างตามธรรมชาติของกระบวนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

กระบวนการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้สอนจะใช้ทุกช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระหว่างดำเนินการไปพร้อมกับกิจกรรมการประเมินด้วย เทคนิควิธีต่าง ๆ ในการประเมิน (การสังเกตการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน การพูดคุย การตรวจ การปฏิบัติงานและอื่น ๆ) ที่จะทำให้ผู้สอนได้เห็นภาพที่สมบูรณ์ว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างไร ผู้สอนจะวิเคราะห์และตีความหมายจากพฤติกรรมการเรียนรู้และผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนเพื่อให้ได้สารสนเทศต่าง ๆ ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น ในระหว่างการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศเหล่านั้นช่วยให้ผู้สอนนำมาใช้เพื่อกำกับติดตามและปรับปรุงการสอนของตน เช่นเดียวกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) กับผู้เรียนโดยบทบาทของผู้เรียนจะเป็นผู้ให้สารสนเทศต่าง ๆ ในการเรียนรู้ของตนเองอย่างเปิดเผย ผู้เรียนจะไม่มึบทบาทเพียงแต่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เท่านั้นแต่ยังมีส่วนในการสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มต่อผู้สอนและต่อชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนยังใช้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินเพื่อกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองและนำมาพิจารณาเพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงการเรียนรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเองโดยแสดงออกจากคุณภาพของงานที่ผู้เรียนได้แสดงออก Chaiso (2017) กล่าวว่า การประเมินในลักษณะนี้นิยามว่า “กิจกรรมที่ดำเนินการด้วยการวางแผน ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และนำมาใช้โดยผู้สอนและผู้เรียนโดยดำเนินการรวบรวมสารสนเทศในการเรียนรู้ต่าง ๆ ของผู้เรียนโดยเฉพาะในระหว่างเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์ และตีความหมายสารสนเทศที่ได้รับเพื่อให้ได้ข้อสรุปถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อนอย่างไร และทำการตัดสินใจสำหรับผู้สอนในการปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ของตนเอง ในขณะที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ว่าจะปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างไรให้ดีขึ้น”

#### **การประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ**

จุดเริ่มต้นจากความพยายามทำให้เกิดความมั่นใจว่าการประเมินนั้นมีความยุติธรรมสำหรับผู้เรียน การทดสอบ (Examination) ที่ใช้เป็นวิธีการหลักในการตรวจสอบผู้เรียนสามารถบ่งชี้คุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เพียงใด เพราะกระบวนการสอบนั้นอาจเกิดข้อผิดพลาด เช่น การตรวจ หรือ การให้คะแนน เป็นต้น การทดสอบยังสะท้อนเพียงแต่ความสามารถด้านสติปัญญา (Cognitive skills) ของผู้เรียนได้โดยให้ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในช่วงแคบ ๆ เพื่อให้ผลการประเมินมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนนั้นต้องทำการประเมินทักษะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียนประกอบการประเมินผู้เรียน

แนวคิดและหลักการสำคัญของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สรุปได้ดังตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** แนวคิดและหลักการสำคัญของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

| หลักการ                                                       | แนวคิด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| การกำหนดสิ่งที่ต้องการจะวัดให้มีความชัดเจน                    | การนิยามสิ่งที่วัดให้สามารถสังเกตได้เรียกว่าการนิยามเชิงปฏิบัติการ และการกำหนดดัชนีชี้วัด เนื่องจากสิ่งที่วัดเป็นคุณลักษณะที่มีองค์ประกอบ ซับซ้อนจึงต้องกำหนดเป็นตัวบ่งชี้แทนสิ่งที่วัด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| เครื่องมือที่ใช้ในการวัด                                      | ความเหมาะสมของสิ่งที่วัดกับผู้ถูกวัด การตรวจให้คะแนนมีเกณฑ์เครื่องมือหลากหลาย เช่น แบบสอบ การทำงาน การทำแบบฝึกหัด การทำงานเดี่ยว งานกลุ่ม การสอบข้อเขียน การปฏิบัติ การสัมภาษณ์ และการสังเกตของครู การวัดต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและวัดพฤติกรรมที่สำคัญ ๆ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| การประเมินผลการศึกษาเน้นการประเมินการปฏิบัติ                  | การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถและทักษะ ตลอดจนลักษณะนิสัย การเรียนรู้ การทำงานของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบผู้เรียนควรได้รับการปรับปรุงหรือสนับสนุน ผู้เรียนอย่างไร การประเมินแสดงออกด้วยวาจา ท่าทาง การสาธิต การทดลอง การแสดงบทบาทสมมติและอื่น ๆ ที่สามารถสังเกตเพื่อตรวจสอบข้อเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายของการเรียนรู้ของหลักสูตร                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| การประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง                           | ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในงานที่มีคุณค่าและมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียนรู้ มีลักษณะเหมือนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการนำไปใช้ในชีวิตจริง การรวบรวมข้อมูลด้วยการให้งานปฏิบัติและตรวจสอบด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ การบันทึก การให้งานเพื่อที่จะได้แก้ปัญหาและการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สำคัญให้ค้นหาความสนใจความต้องการของตนเอง และวางแผนการสืบค้นข้อมูล เพื่อตอบคำถามที่ตัวเองสงสัย กระบวนการประเมินการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นในระหว่างที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีการชี้แจงถึงความคาดหวังและเกณฑ์การประเมิน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นแนวทางที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น                                                                                                           |
| การประเมินต้องให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา           | การประเมินที่ดีต้องช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนสอดคล้องกับความสามารถ และพื้นฐานของผู้เรียนที่แตกต่างกันก่อให้เกิดทัศนคติของผู้เรียนที่ดีต่อตัวผู้เรียน ต่อผู้สอน ต่อโรงเรียน และสังคมช่วยเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สอน โดยการเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้และกลายเป็นผู้ประเมินตนเองได้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| การประเมินเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีจริยธรรม | การประเมินนำมาใช้ตัดสินใจ ต้องมีการดำเนินการอย่างมีระบบและขั้นตอนสามารถตรวจสอบได้ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน เกณฑ์ เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ การวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูล การรายงานผลการประเมิน ผู้สอนที่ทำหน้าที่ประเมินผู้เรียน จึงควรมีสมรรถภาพและจริยธรรมในการประเมิน เช่น มีทักษะในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับการตัดสินใจต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนมีทักษะในการพัฒนาวิธีการประเมิน ที่เหมาะสม มีการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อนำมาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มีทักษะในการบริหารการให้คะแนน การตีความหมายผลการสอบทั้งจากวิธีการประเมินด้วยเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นเองและวิธีการประเมินด้วยเครื่องมือมาตรฐาน |

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สามารถแยกออกจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อให้ได้สารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดจึงต้องดำเนินการทั้งในระยะก่อน ระหว่าง และ สิ้นสุดและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งนี้แต่ละระยะของการประเมินจะทำให้ผู้สอนได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป นอกจากนี้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ยังสะท้อนถึงภาพของคุณภาพการจัดหลักสูตรหรือคุณภาพของการจัดการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องด้วยกันหลายฝ่าย ทั้งผู้รับผิดชอบหลักสูตร สถาบันการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต ได้ใช้ผลการประเมินนี้ (Lambert and Lines, 2000; Stobart and Gipps, 1997; cited in Berry, 2008; Kanjanawasee, 2013; Chaiso, 2017)

### รูปแบบของการประเมินการเรียนรู้

การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกัน มโนทัศน์ที่สำคัญของการประเมิน ก็คือการเน้นที่การบรรยายถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน การบ่งชี้ว่าผู้เรียนพัฒนาหรือก้าวหน้าในการเรียนรู้อย่างไร การวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ทิศทางหรือแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้กับผู้สอนและผู้เรียนในขั้นตอนต่อไปของการเรียนรู้

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning : AfL) เป็นกระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ ตามสภาพจริงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนในด้านการเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เพื่อให้เข้าใจกระบวนการและการแสวงหาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนในแง่มุมต่างๆ อย่างรอบด้าน ระบุและวินิจฉัยปัญหา ให้ข้อติชมที่มีคุณภาพและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การปรับกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning : AaL) เป็นกระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนขณะเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในการเรียนรู้ของตน สามารถกำกับวินิจฉัย ประเมิน และปรับปรุงการเรียนรู้ของตน การให้ผู้เรียนออกแบบแผนการเรียนรู้และฝึกให้ผู้เรียนคิดทบทวนเกี่ยวกับการเรียนรู้และกลยุทธ์ในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of learning : AoL) เป็นกระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อตัดสินคุณค่าในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งแสดงถึงมาตรฐานทางวิชาการในเชิงสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สารสนเทศดังกล่าวนำไปใช้ในการกำหนดระดับคะแนนให้ผู้เรียน รวมทั้งใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน การประเมินการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามองค์ 4 ทางการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา ทดถศึกษา และพลศึกษา เป็นสำคัญ

ลักษณะของรูปแบบการประเมินการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

**ตารางที่ 3** สรุปลักษณะของรูปแบบการประเมินการเรียนรู้ (Chaiso, 2017)

| หลักการ/<br>ลักษณะ           | การประเมินผลของการเรียนรู้<br>(Assessment of Learning : AoL)                                                                                         | การประเมินเพื่อการเรียนรู้<br>(Assessment for Learning : AfL)                                                                                                                    | การประเมินขณะการเรียนรู้<br>(Assessment as Learning : AaL)                                                                                                                                           |
|------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ลักษณะทั่วไป                 | รวบรวมหลักฐานหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ้นสุดลงนำไปสู่การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรและมาตรฐานที่กำหนดไว้        | รวบรวมสารสนเทศระหว่างจัดการเรียนรู้เพื่อทำการตัดสินใจถึงแนวทางการปฏิบัติที่ต้องการช่วยให้เกิดการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียน                         | ผู้เรียนได้รวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนแล้วสะท้อนการเรียนรู้ทำการวางแผนปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองให้ดีขึ้น                                                                               |
| เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน | เครื่องมือเป็นทางการ เช่น แบบสอบถามมาตรฐาน และแบบสอบ                                                                                                 | เครื่องมือเป็นทางการและไม่เป็นทางการ                                                                                                                                             | วิธีการประเมินเป็นแบบไม่เป็นทางการ เช่น การให้เพื่อนประเมินหรือประเมินตนเอง                                                                                                                          |
|                              | สารสนเทศมาจากการแหล่งข้อมูลเพียงแหล่งเดียวไม่สามารถให้ภาพที่ครอบคลุมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงกับความรู้ความสามารถและพฤติกรรมของผู้เรียนได้ทั้งหมด | สารสนเทศมาจากการรวมข้อมูลแสดงถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนในลักษณะต่างๆ การออกแบบงาน ผู้เรียนปฏิบัติให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแม่นยำ       | สารสนเทศตรงกับลักษณะของผู้เรียน หากดำเนินการด้วยวิธีการประเมินที่ดี แต่ลักษณะการประเมินมีลักษณะเป็นอัตนัยขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้ประเมินจึงมีความเชื่อถือได้ต่ำ                                  |
| เกณฑ์                        | เทียบกับผู้เรียนคนอื่น มาตรฐานหรือระดับผลการเรียนรู้                                                                                                 | มาตรฐานหรือระดับผลการเรียนรู้ภายนอก                                                                                                                                              | เป้าหมายการเรียนรู้หรือพัฒนาการรายบุคคล และมาตรฐานภายนอก                                                                                                                                             |
| หน้าที่ของการประเมิน         | วัดผลการเรียนรู้ ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้กับมาตรฐานที่กำหนดไว้                                                                               | ทำความเข้าใจการเรียนรู้ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนในระหว่างจัดการเรียนรู้                                                                                                      | ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงมาตรฐานที่ผู้เรียนคาดหวังในการเรียนรู้ของตนเอง                                                                                                                               |
|                              | ทำการตัดสินใจเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของผู้เรียน                                                                                                       | ทำการตัดสินใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้สารสนเทศที่รวบรวมมาอย่างต่อเนื่อง                                                                                                            | พัฒนาความสามารถของผู้เรียน ติดตามปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินตนเองและการแก้ไขให้ถูกต้องด้วยตนเอง                                                                                           |
|                              | สามารถให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์เพื่อการวางแผนระยะยาวในการจัดหลักสูตร                                                                                | ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงการเรียนรู้ของตนให้ดีขึ้นโดยผ่านกระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ                                                                                | ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้ด้วยตัวเอง                                                                                                                                                     |
| จุดเน้นของการประเมิน         | เพื่อให้ผู้เรียนนำมโนทัศน์ที่สำคัญความรู้ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ในหลักสูตรไปใช้ เช่น การสอบหลังจบหน่วยการเรียนรู้                      | เน้นความก้าวหน้าและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเกี่ยวข้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น การสอบย่อยเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนในการเรียนรู้ของผู้เรียน | เน้นการสะท้อนการคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเองและยุทธวิธีที่ให้ผู้เรียนนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนรู้ของเขา เช่น การสะท้อนความคิดในสิ่งที่เขาต้องการที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น |



การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (AFL) และการประเมินขณะการเรียนรู้ (AaL) จึงควรนำมาใช้โดยตรงกับการประเมินในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามการประเมินผลของการเรียนรู้ (AoL) ก็สามารถนำมาสู่การพัฒนาได้ ถ้าสารสนเทศที่สรุปนั้นเป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่นำมาใช้ในการพิจารณาถึงผลของการจัดหลักสูตรเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนจัดการเรียนรู้ต่อไป ถ้าการประเมินทั้ง 3 แนวทางนำมาใช้อย่างเหมาะสมก็จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เช่นกัน การประเมินจึงสามารถดำเนินการได้ในรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะนำการประเมินมาใช้ประโยชน์อย่างไร เพื่อที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นผู้สอนควรบูรณาการการประเมินไปสู่การวางแผนจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป มิใช่การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้และรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น

## ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และการประเมินเพื่อการเรียนรู้

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นสำคัญยิ่งคือ (1) ความคล่องแคล่วและความสามารถในการปรับตัว (Agility and Adaptability) สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ยากและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่ยากได้ สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง สื่อสาร แสดงบทบาทได้หลากหลาย เข้าใจผู้อื่น (2) การคิดริเริ่ม และ ความเป็นนักประกอบการ (Initiative and Entrepreneurialism) เป็นการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนรวม ทั้งความสามารถในการแก้ปัญหา และการปฏิบัติงานต่าง ๆ (3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพด้านการพูดและการเขียน (Effective Oral and Written Communication) ลักษณะของการประเมินความสามารถในการรายงานปากเปล่าและการเขียนรายงาน การประเมิน การแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการแก้ปัญหา เขียนโต้ตอบเมื่อได้รับข้อเสนอแนะ และเขียนเชิงสร้างสรรค์ และ (4) การเข้าถึงสารสนเทศ และการวิเคราะห์สารสนเทศ (Accessing and Analyzing Information)

การเรียนรู้และทักษะนวัตกรรมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความซับซ้อนกว่าโลกศตวรรษที่ 20 ซึ่งผู้เรียนต้องมีทักษะการอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) เหล่านี้เพื่อช่วยเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถ (1) ความคิดสร้างสรรค์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อการทำงาน (2) วิธีการระดมความคิดแล้วสร้างความคิดใหม่ ๆ และสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) วิธีการสื่อสารความคิดสร้างสรรค์ (4) เกิดความคิดที่จะให้คนอื่น ๆ ยอมรับและเรียนรู้จากความล้มเหลว (5) วิธีการคิดแบบอุปนัยและแบบนิรนัย (6) วิธีการวิเคราะห์และแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ (7) ทำความเข้าใจในหลักฐาน ข้อโต้แย้งและผู้พิพากษาที่ดีต้องแสดงหลักฐานและข้อโต้แย้ง และ (8) ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นที่หลากหลาย ทำเป็นทีม มีภาวะผู้นำ (Wagner, 2008)

การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21<sup>st</sup> Century Skills) จึงมีจุดเน้น คือ (1) สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ (2) เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน (3) ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ (4) สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ การวัดผลที่มีคุณภาพสูงควรประกอบด้วยเกณฑ์คุณภาพที่เฉพาะเจาะจง การประเมินทุกชนิดต้องเป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งได้แก่การมีจุดมุ่งหมายของการประเมิน จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ชัดเจนและเหมาะสม มีวิธีการประเมินเหมาะสม มีส่วนตัวอย่างการปฏิบัติได้ดี และการประเมินต้องแม่นยำปลอดจากความลำเอียงและอคติเป็นซึ่งเป็นหลักของการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Office of the Basic Education Commission, 2015)

## แนวคิดของการประเมินในชั้นเรียน (Classroom Assessment)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Classroom Assessment) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ตีความ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นับตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด นำผลที่ได้มาตีค่าเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดในตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ข้อมูลที่ได้นี้นำไปใช้ในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง แก่ผู้เรียน การตัดสินผลการเรียนรู้รวบยอดในเรื่อง หรือหน่วยการเรียนรู้หรือในรายวิชา และการวางแผน ออกแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู Chaiso (2017) กล่าวถึง การประเมินในชั้นเรียน ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญในการมองหาคำค่าของการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำลังดำเนินอยู่ ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่กระทำเพิ่มขึ้นเมื่อจบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่านั้น จุดมุ่งหมายของการประเมินในชั้นเรียน คือ การทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนและการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น การประเมินในชั้นเรียนจึงต้องการ (1) วัดผลลัพธ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (measures of results), (2) ประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่ผลลัพธ์ (evaluation of the processes that lead to the results), และ (3) เน้นการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (a commitment to promote change for the better) การประเมินในชั้นเรียนที่มีลักษณะสำคัญที่ออกแบบมาเพื่อช่วยครูได้ค้นคว้าว่าอะไรคือ สิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในชั้นเรียนและผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างไร ญัฐ สิทธิกร (Sistikorn, 2018) กล่าวเสนอแนะผลการวิจัยว่าการใช้รูปแบบการคิดของผู้เรียนในชั้นเรียน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพื่อกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืนของผู้เรียน

## เทคนิคการประเมินเพื่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การประเมินระหว่างเรียน (Formative assessment) นั้น ผู้สอนสามารถนำเทคนิควิธีมาใช้ เช่น การสังเกต การอภิปราย การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การใช้แบบตรวจสอบรายการ ซึ่งเทคนิควิธีการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนสามารถพัฒนาขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยใช้หลักที่ว่าเทคนิควิธีการใดที่จะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ชัดเจน ก็เป็นเทคนิควิธีการที่ผู้สอนควรเลือกใช้ เพราะจะทำให้ผู้สอน เกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เทคนิคประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่สำคัญพบว่าถูกนำมาใช้มากกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ดังนี้

**เทคนิคที่ 1:** การใช้ข้อตกลงระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (Learning contract) เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในคาบแรกและในช่วงเวลาของการจัดการเรียนรู้ว่าจะเรียนอะไรและจะใช้การประเมินอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนโดยเป็นวิธีการที่ยืดหยุ่นและสามารถมีการต่อรองกันได้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนโดยยึดเป้าหมายของการเรียนเป็นสำคัญสิ่งที่ควรบันทึกไว้ในข้อตกลง ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเรียนเกณฑ์

การประเมินหนังสือ/ตำราเรียน/เอกสารที่ใช้ในการเรียนรู้ ระยะเวลาและการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร

**เทคนิคที่ 2:** การสังเกต (Observation) เป็นการประเมินที่ผู้สอนได้บันทึกหรือเขียนบรรยายถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยมีข้อมูลที่เก็บรวบรวม 2 ประเภท คือ (1) แนวทางเชิงปริมาณ คือ การสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนอย่างเป็นระบบโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่มีการกำหนดประเด็นในการสังเกตพฤติกรรม ในห้องเรียนไว้ล่วงหน้าก่อนการสังเกตพฤติกรรม และ (2) แนวทางเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนที่เน้นการบรรยายเหตุการณ์และบริบททางสังคมในห้องเรียน การสังเกตทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นแนวทางในการประเมินที่มีประสิทธิภาพและผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ได้ วิธีการให้คะแนนมีหลายประเภทที่สัมพันธ์กับกลวิธีการประเมิน ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ (checklist) มาตรวัดประมาณค่า (rating scale) การเขียนอนุทิน ซึ่งการใช้กลวิธีเหล่านี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มีความเป็นระบบมากขึ้น

**เทคนิคที่ 3:** การตั้งคำถาม (Questioning) ใช้โดยทั่วไปในห้องเรียนซึ่งนักทฤษฎีได้แบ่งคำถามออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ คำถามขั้นต้น คือ คำถามที่ครูตั้งขึ้นเพื่อถามความรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนผ่านมาแล้ว คำถามขั้นสูง คือ คำถามที่ครูต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อตอบคำถาม ซึ่งในการตอบคำถามนั้นผู้เรียนต้องสามารถสร้างแนวคิดจากข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ ประโยชน์ของการใช้คำถาม ในห้องเรียนโดยครู คือ คำถามจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นในการหาคำตอบทำให้ผู้เรียนให้ความสนใจในสิ่งที่ครูพูดและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น สำหรับการถามคำถาม ในระดับสูงจะต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและขยายความรู้ความเข้าใจผู้เรียนได้คิดและเรียบเรียงคำตอบของผู้เรียนบางครั้งครูสามารถให้ผู้เรียนมารวมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นก่อนตอบคำถามหรือ ครูช่วยให้แนวทางในลักษณะของการเสริมต่อความรู้ให้กับผู้เรียน

**เทคนิคที่ 4:** การประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน (Self and Peer Assessment) เป็นการประเมินที่สามารถนำไปใช้ร่วมกับการประเมินโดยผู้สอน ผู้เรียนจะเป็นผู้สะท้อนว่าตนเองได้ะไรจากการเรียน มีสิ่งใดที่ควรพัฒนาต่อไป ทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจและประเมินงานของตนเองและเพื่อนรวมไปถึงการได้รู้จุดเด่น จุดด้อยในการทำงาน และนำจุดด้อยของตนเองมาพัฒนาในการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) ยอมรับที่จะพัฒนานตนเอง

**เทคนิคที่ 5:** การบันทึกการเรียนรู้ (Learning Journal) ผู้เรียนนำความรู้ความคิดที่ได้จากการทำใบงานแบบฝึกหัด มาเขียนสะท้อนคิดแบบไม่มีโครงสร้างและเป็นการเขียนสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ของแต่ละคน ทำให้ผู้สอนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของผู้เรียนซึ่งมีวิธีการเขียนหลายรูปแบบเช่น การจดบันทึก คือ ผู้เรียนบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน การเขียนบันทึกประจำวัน คือ ผู้เรียนเขียนบันทึกความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนในห้องเรียน และการเขียนสะท้อนคิด คือ ผู้เรียนเขียนแสดงความรู้ที่ได้จากการบันทึกการเรียนรู้ว่า เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และเรียนรู้ที่จะนำไปใช้อย่างไร ซึ่งประโยชน์ของวิธีการใช้การบันทึกการเรียนรู้ (Learning Journal) คือผู้เรียนสามารถติดตามพัฒนาการของตนเองทำให้แนวคิดของผู้เรียน มีความชัดเจนมากขึ้นและสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับองค์ความรู้ใหม่ ผู้สอนคอยช่วยเหลือผู้เรียนเกี่ยวกับการเขียนบันทึกประสบการณ์ที่มีประโยชน์ต่อการเรียน การวิเคราะห์การเรียนรู้จากการตั้งคำถาม ของตนเองและการหาคำตอบจากคำถามเหล่านั้น

**เทคนิคที่ 6:** การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการให้ผลการประเมินกลับไปหาผู้เรียนหรือผู้ถูกประเมินเพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง การให้ผลการประเมินย้อนกลับสู่ผู้เรียนก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาหรืออาจเกิดผลกระทบต่อการพัฒนาเช่นกัน ผู้ประเมินควรต้องศึกษารูปแบบ การให้ผลการประเมินย้อนกลับสู่ผู้เรียนเพื่อประสิทธิภาพของการพัฒนา

การจำแนกการให้ข้อมูลย้อนกลับมี 3 รูปแบบ (1) การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยสร้างแรงจูงใจ (Motivational feedback) เป็นการสร้างแรงจูงใจเชิงบวก เช่น การให้คำชม การให้รางวัล การให้เกรตที่ดี การให้คำแนะนำเชิงบวก (2) การให้ผลการประเมิน (Evaluative feedback) โดยการให้เกรต หรือคะแนน ในการทำงานที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้การทำงานของตนเองในปัจจุบันเพื่อการปรับปรุง (3) การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นข้อเรียนรู้ (Learning feedback) ซึ่งรูปแบบนี้ผู้เรียนจะรู้วิธีการปรับปรุงการเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมาย โดยครูให้คำแนะนำ วิธีการให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงงานให้ดีขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนโดยผ่านการคิดและการตัดสินใจในคำแนะนำเหล่านั้น

หลักในการเลือกใช้เทคนิคการประเมิน Herman, Aschbacher and Winters (1992 cited in Berry, 2008) ได้กล่าวถึงแนวทางการเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสม ดังนี้ (1) เทคนิคนั้นต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ทั้งนี้เพราะความสอดคล้องดังกล่าวจะนำมาซึ่งผลการประเมินที่ชัดเจน (2) เทคนิคการประเมินต้องแสดงถึงเนื้อหาและทักษะที่ผู้สอนคาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน (3) เทคนิคในการประเมินจะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้สามารถแสดงสมรรถภาพและความก้าวหน้าของผู้เรียนออกมา เพื่อผลการประเมินนั้นจะสะท้อนถึงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (4) เทคนิคในการประเมินต้องสามารถใช้ได้จริงและสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน (5) เทคนิคในการประเมินควรจะสนับสนุนแนวทางการบูรณาการระหว่างวิชา และ (6) เทคนิคในการประเมินต้องมีโครงสร้างที่แสดงถึงการวัดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

การเลือกใช้เทคนิคการประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งที่ผู้สอนเข้าใจในเทคนิคต่าง ๆ เพื่อการนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพให้ผลของการประเมินการเรียนรู้ที่ชัดเจน เกิดการยอมรับนำไปพัฒนาต่อทั้งผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปปรับการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาเพื่อการต่อยอดต่อไป

## สรุป

แนวการประเมิน (Assessment approaches) สำคัญ คือ (1) การประเมินผลของการเรียนรู้ (Assessment of Learning : AoL) เป็นกระบวนการประเมินที่นำผลมาใช้เพื่อการตัดสินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative assessment) ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ้นสุดลง (2) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning : AfL) และ (3) การประเมินขณะการเรียนรู้ (Assessment as Learning : AaL) เป็นกระบวนการประเมินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ที่ยังไม่สิ้นสุดลง (Formative assessment) ทั้งก่อน และระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินดังกล่าวจะให้สารสนเทศ ที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา สร้างสรรค์นวัตกรรม การให้ความร่วมมือการทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำ การสื่อสาร รู้เท่าทันสื่อ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการปฏิบัติตนเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมิน

เพื่อการเรียนรู้ที่ผู้สอนรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ คือ การสร้างข้อตกลงระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (Learning Contract) การตั้งคำถาม (Questioning) การสังเกต (Observation) การบันทึกการเรียนรู้ (Learning Journal) การประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน (Self and Peer Assessment) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) สารสนเทศที่ได้จากเทคนิคเหล่านี้ผู้สอนจะให้ผล แก่ผู้เรียน และการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนที่จะช่วยผู้เรียนให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น การประเมินเพื่อการเรียนรู้นำมาใช้เพื่อประโยชน์สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน ในชั้นเรียนให้การเรียนรู้ถูกพัฒนาขึ้น มีจุดเน้นที่เป็นการประเมินเพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุง (Formative) กระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นสำคัญ

### ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรศึกษาและฝึกฝนใช้เทคนิคการประเมินเพื่อการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตรงตามสมรรถนะของผู้เรียนอย่างแท้จริงเกิดความน่าเชื่อถือของผลการประเมินผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินนี้ใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน อีกทั้งช่วยในการบริหารจัดการห้องเรียนให้เหมาะสมส่งเสริมการเรียนรู้เป็นสำคัญ

2. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนนำผลประเมินการเรียนรู้ของตนเองมาปรับปรุงเพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้ความสามารถของผู้เรียนและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาตนเอง อีกทั้งให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่ดีในการฝึกฝนตนเพื่อความสำเร็จในการเรียนรู้ต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- Berry, R. (2008). *Assessment for learning*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Chaiso, P. (2017). *Evaluation of learners' learning: an important process for the teaching profession*. Bangkok: Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University. (Copied documents) (in Thai)
- Kanjanawasee, S. (2013). *Classical test theory*. 7<sup>th</sup> edition. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Lambert, D. and Lines, D. (2000). *Understanding Assessment: Purposes, Perceptions, Practice*. London: RoutledgeFalmer.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. [Online]. Retrieved May 11, 2014, from: [http://www.psc.ac.th/docs/laws/education\\_core2551.pdf](http://www.psc.ac.th/docs/laws/education_core2551.pdf). (in Thai)
- Li, Y. and Chen, C. (2016). Peer- and self-assessment: A Case Study to Improve the Students' Learning Ability. *Journal of Language Teaching and Research*. 7(4), 780-787.

Office of the Basic Education Commission. (2011). *Guideline for measuring and evaluating learning outcomes to the basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. 3rd edition.

Bangkok : The Agricultural Co-operative Federation of Thailand Limited. (in Thai)

\_\_\_\_\_. (2015). *Guidelines for organizing 21st century learning Skill That focuses on professional competencies*. [Online]. Retrieved November 29, 2015, from:

<http://www.secondary11.go.th/2016/en/download/files/guidance10.pdf> (in Thai)

Panich, V. (2013). *How learning has occurred*. Bangkok: Printing Mass Products. (in Thai)

Silva, E. (2008). *Measuring skills for the 21st century*. Education Sector. [Online]. Retrieved December 5, 2016, from: <http://elenamsilva.com/wp-content/uploads/2013/05/MeasuringSkills.pdf>

Sistikorn, S (2018). A construction of a mathematical thinking styles inventory and a study of the relationships among the mathematical thinking styles, gender, levels of mathematics achievement and type of school. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 18(2), 18-26. (in Thai)

Stobart, G. and Gipps, C. (1997). *Assessment: A Teachers' Guide to the Issues*. London: Hodder and Stoughton.

Stufflebeam, D.L. and Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation Theory, Models, and Applications*. City, U.S.A.: Jossey-Bass.

Wagner, T. (2008). *The Global Achievement Gap*. [Online]. Retrieved April 21, 2020, from: <https://slideplayer.com/slide/6648735/>

Zhang, H. (2015). *21st Century Skills*. [Online]. Retrieved September 9, 2016, from: <https://onlineacademiccommunity.uvic.ca/learningdesign/wpcontent/uploads/sites/1178/2015/06/Alan-Ebook.pdf>